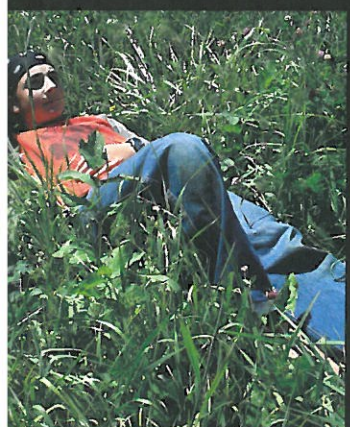

KIRKEN UNDERVISER

Undervisningsmodeller | Praktisk pædagogisk arbejde | Kirkeligt børne- og ungdomsarbejde | Andagter og gudstjenester | Anmeldelser og litteratur

August | 2009

– Det aktuelle tidsskrift for kirkens pædagogik og undervisning

AT MØDE VERDEN MED
ÅBNE HÆNDER
– Babysalmesang

KIRKE MED KROP
– Skærtorsdag og mad

KONFIRMANDER ER
»KROP« UMULIGE

»2

TEMA:
KROP

Kroppen er ikke til at komme udenom

Folkekirken er igennem årene blevet beskyldt for mange ting, men én af de mere vedvarende beskyldninger er, at kirken er for meget hoved og for lidt krop. Intellektets forrang har naturligvis sit udspring i vores lutherske tradition, og den skal vi på lange strækninger var glade og taknemmelige for. I disse år bliver kroppens position imidlertid reetableret – også i folkekirken, hvor anderledes gudstjenesteformer, som medtænker kroppen, vinder frem. En tendens, som går igen i nytænkningen af kirkens undervisning – altså mini-konfirmander, konfirmander, voksne og gamle.

Det hele begyndte jo med en krop – Jesu krop, og det er på tide, at den krop tænkes konsekvent med i det, vi foretager os som menighed og kirke. Så Jesu krop kan give os krop. Vi håber, at dette nummer kan inspirere til netop det.

De bedste hilsner

Helle Marie Danielsen, Kirkefaglig Videreuddannelse

Kirsten Søgaard, Sognepræst Karlebo sogn og ansvarshavende redaktør for dette nummer

Kirken Underviser

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans for det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

www.kirken-underviser.dk

Redaktion

Elsbeth Kragh Dedieu, Mogens Bering Rasmussen, Keld Balmer Hansen, Inger Margrethe Mikkelsen, Helle Marie Danielsen, Benthe Kleon Jeppesen, Kirsten Søgaard (ansv.), Inge Lise Reiche, Per Rene Jensen

Redaktionssekretærer: Helle Marie Danielsen og Kirsten Søgaard

Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg,
tlf.: 38 38 41 20

Sats, layout: Karina Rydendahl, Unitas Forlag a/s
ISSN: 1602-2785

Udgiver:

Kirkefaglig Videreuddannelse
Diakonissestiftelsen

Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 38 41 20

www.kirkefaglig-videreuddannelse.dk

Målsætning:

Målsætningen for Kirkefaglig Videreuddannelse er at uddanne diakonale og religionspædagogiske medarbejdere, der ud fra en kirkelig faglighed kan indgå som inspiratorer, iværksættere og ledere i kirkens arbejde.

Tryk: Clemensstrykkeriet a/s

Abonnement:

Årsabonnement (4 numre) kr. 235,-

Løssalg kr. 75,-

Henvendelse til:

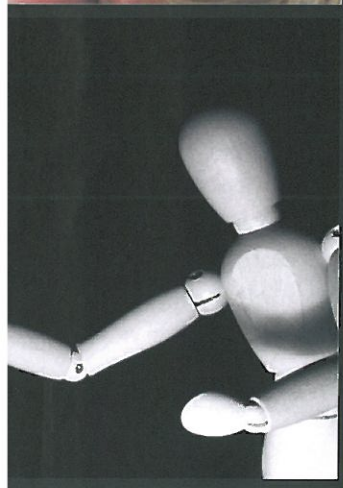
Kirken Underviser c/o Unitas Forlag

Peter Bangs Vej 1

2000 Frederiksberg tlf.: 36 16 64 81

E-mail info@unitasforlag.dk

indhold

04 SALMESANG MIDT I GLEMSLEN

af Inger Kamstrup

08 KIRKE MED KROP

af Ane LaBranche

11 AT MØDE VERDEN MED ÅBNE HÆNDER

af Gitte Miller Balslev

16 KONFIRMANDER ER »KROP«UMULIGE

af Berit Weigland Berg

SALMESANG

Organistassistent Inger Kamstrup, Nørrelandskirken,
Holstebro. ik@noerrelandskirken.dk

»Hun sad med sin gamle, slidte salmebog, hænderne var rynkede, blikket fæstnet på det kære gamle eje, og stemmen klokkeren!« For ganske kort tid siden havde hun utallige gange været til gudstjeneste i sin kirke. Nu var Thorshøj Plejecenter hendes nye hjem, og for første gang var hun med gruppen af demente til salmesang i Nørrelandskirken.

»Kunne du tænke dig, at lave salmesang med demente i kirken?«

Dette spørgsmål fik jeg en dag efter gudstjenesten på plejecenteret.

Idéen opstod via babysalmesang. Plejecenterets leder havde selv mødt dette via sit barnebarn og tænkte, at salmesangen koblet med sansestimulering lige præcis

var det demente havde brug for.

Her blev arbejdet med noget, som demente stadig kan huske.

Denne henvendelse gjorde noget ved mig, den måtte jeg handle på, om end jeg ikke helt vidste hvordan.

Siden foråret 2008 har vi haft adskillige stjernestunder

Vores sognemedhjælper Marianne Skjølstrup hjælper beboerne ind i rummet, og der spilles orgelmusik med kendte salmemelodier, mens de går ind og sætter sig på stolene opstillet i rundkreds.

Sammen har vi et enkelt forløb, hvor vi bruger salmerne, rummet og sanserne.

Selve forløbet

Først hilser vi på hinanden med klokkespil og en navnesang – efterfulgt af det enkle vers

*Morgen er nær,
slut natten lang,
rejs dig med solen
og pris den med sang.*

» Man mærker på sin egen krop, hvad det vil sige netop at have sunget – et glimt fra Paradisets kyst...

Det er så intense øjeblikke, hvor hver enkelt bliver mødt, og pludselig kan lyset blive tændt i øjnene. En dag blev jeg således meget forbavset. Én af beboerne sang med på dette morgenvers – hende, der ikke længere sanser så meget, har lært og kan synge med på en ny sang!

Så findes det store røde bomuldstov frem – et dansetov, som ergoterapeuten har med. Alle har vi fat i tovet, laver bevægelser til, mens vi synger de to morgensalmer »I østen stiger solen op«, og »Morgenstund har guld i mund«. Der er en dyb samhørighed, mens vi synger alle versene. Man mærker på sin egen krop, hvad det vil sige netop at have sunget: et glimt fra Paradisets kyst...

» Salmesang koblet med sansestimulering var lige præcis det, demente havde brug for.

midt i glemslen

» Når sidste vers klinger ud, nyder vi i fællesskab stilheden, nærværet og det smukke rum.

Sansestimulering

Vi prøver hver gang at knytte til ved årstiden, så der er noget for sanserne samtidig med, vi synger en salme. Sidste gang var det en buket friskplukkede anemoner, som vi alle hver især duftede til. Alle fik en enkel blomst at sidde med, mens

vi sang alle versene af »Op al den ting som Gud har gjort«. Gennem året har der været vintergækker, snebolde, krokus, påskeliljer, bøge-grene, liljekonvaller, solsikker, korn, rødbeder, sukkerroer, kastanjer, løvfalds grene, gran, osv.

En øjenåbner for én selv – alt dette smukke ude fra haven og na-

turen, som kan være med til at åbne en salme, der passer til.

Ved døbefonten

Hver gang samles vi os omkring døbefonten. Vi stiller os tæt sammen, lægger hænderne på den kolde faste sten og synger hele salmen

» Meget kan vi miste
i løbet af livet, og
tankevækkende er, hvad
der så står tilbage.

»Ingen er så tryk i fare«.

Det smukke dåbsfad med vand bliver iagttaget, vandet risler gennem hænderne, alt imens vi synger vers 2 af »Sov sødt, barnlille!«

Lytter til musik

Efter samlingen omkring døbefonten går vi tilbage til stolene i rundkredsen. Nu er der mulighed for at lytte til et stykke orgelmusik – ofte har det været »Jesu bleibet meine Freude« af J.S. Bach.

Samtidig er der sæbebobler i rummet. Har de lyst, griber de fat i dem. Én spurgte engang – »Må jeg godt fange dem?« Det var tankevækkende for mig – må jeg give udtryk for min glæde, ha' det sjovt? Eller skal jeg helst lade som ingenting?

Korset

Til næsten hver gang har vi medbragt et lille trækors, som går rundt fra hånd til hånd, alt imens vi synger det første vers af »Du herre Krist, Skriv dig Jesus på mit hjerte« eller »Hil dig frelser og forsoner«, hele salmen. Her er det stærkt at opleve, hvordan de giver korset videre til hinanden. Måske venter de i lang tid, før det bliver grebet af den næste hånd.

For nylig lå korset afslutningsvis på min tomme stol, salmesangen var ikke færdig. Men netop som vi sang »Ja, jeg tror på korsets gåde« greb vores mandlige beboer ud efter korset og ville sidde med det...

Afslutningen

Som sidste sang i de ca. 40 minutters forløb synger vi »Altid frejdig når du går«, mens vi igen har fat i vores røde tov og laver bevægelser til.

Når sidste vers klinger ud, nyder vi i fællesskab stilheden, nærværet og det smukke rum.

Måske én nyrer videre på melodien, og vi synger igen sidste vers.

Samlingen er slut, og mens jeg spiller, pakker de sammen og går ud.

En af dem har anemonebuketten i hånden. Den skal med hjem til »æ pæn stoue.«

Nærværet

Disse samvær er til stor gensidig glæde. Nærværet og enkeltheden omkring salmerne og deres rum er helt centralt. Det gør et stort indtryk, når det viser sig, at de salmer, beboerne lærte tidligt i livet, er helt intakte og hentes frit frem.

Meget kan vi miste i løbet af livet, og tankevækkende er, hvad der så står tilbage.

Der er højtid i rummet, når vi sammen synger de salmer, vi kender så godt.

Vi kan kun på det varmeste anbefale andre at gribe sådanne muligheder!

DDS 674, 2

»Guds fingre grande,
slog kors for din pande,
Guds enbårnes røst,
slog kors for dit bryst,
thi skal ingen djævel dig
skade;
Nu kan i din dåb
med saligheds håb,
din sjæl og dit hjerte du
bade.«

Hver anden torsdag formiddag kommer nu 6-7 beboere sammen med 2 fra personalet til kirken.

LITURGIEN – oversigt

- Ankomst til kirken – orgelmusik
- Stole i rundkreds – sætter os
- Hilsen – klokkespil, navnesang og et enkelt vers
- Røde dansetov – alle har fat, bevægelse, synger to salmer
- Sanse – en ting fra naturen og en salme
- Døbefonten – står tæt omkring den
 - a. Synger »Ingen er så tryk i fare«, mens vi holder fast
 - b. Et vers af »Sov sødt, barnlille«, mens vandet i dåbsfadet risler gennem fingrene
- Rundkreds – lytter til orgelmusik, sæbebobler
- Korset – et trækors går fra hånd til hånd, mens der synges
- Rødedansetov – alle har fat, bevægelse, synger »Altid frejdig«
- Afgang fra kirken – orgelmusik

Velkommen til MINIKONFIRMANDER

NYT OPLAG

BØRNEBIBEL

– det med Gud og os

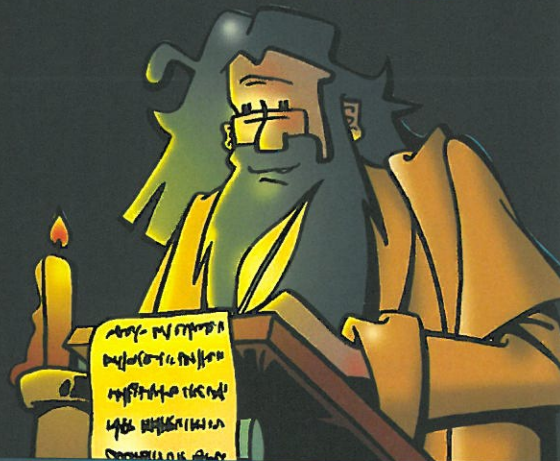
af Jens Jødal

MED KLISTERMÆRKER

Særdeles velegnet til
undervisningsbrug

Ikke mindst til minikonfir-
mander, men også i det
øvrige kirkelige børnearbejde.

49,- kr.

Partipris v/25 stk.
40,- kr. pr. stk.

MØDET MED EN TROLDMAND

– inspiration til at arbejde med Harry Potter
og kristendommen

Af Christina Elisabeth Ebbesen

Ny fængende og inspirerende brugsbog til alle der arbejder med
forkyndelse blandt børn og unge. Med afsæt i Harry Potter-universet
kommer bogen omkring evigt aktuelle temaer som kærlighed, racis-
me, tillid, valget mellem godt og ondt og ondt. Til hvert tema er der
forslag til bibeltekster, aktiviteter og en andagt til direkte anvendelse
eller inspiration.

199,- kr.

Køb bøgerne hos din boghandler eller på www.unitasforlag.dk

UNDERVISNING MED KROP

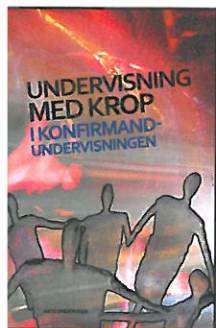
Af Ida Bugge, Hanne Davidsen, Karin Kofod, Egon Lausen og Nikolaj Ottosen-Støtt

„Undervisning med krop“ rummer 5 indgange til en anderledes konfirmationsforberedelse med krop-
pen i fokus; rollespil, tableaudrama og talekor, pilgrimsvandring, bibliodrama og dramapædagogik.

Pris ca. 200,- kr.

(Midlertidigt omslag)

UDKOMMER PÅ AROS UNDERVISER
OKTOBER 2009

KIRKE MED KROP

I GUDSTJENESTE, UNDERVISNING OG DIAKONI

– 3 eksempler på, hvordan kirken kan få krop gennem et måltid

af Ane LaBranche, sognepræst ved Hyltebjerg kirke,
mail: alb@km.dk

Krop og kirke, måltid og mad

Da jeg for år tilbage flyttede til København og siden begyndte at søge embede her, fortalte min gudmor mig, at i københavnske kirker lugter der altid af mad: »De laver altid mad til nogen, lige meget hvor man kommer, lugter der altid af mad.« Herregud, fordomme har hun da nok af, tænkte jeg, men jeg måtte æde mine ord i mig igen, i hvert tilfælde når det gælder den kirke, jeg fik embede i og mange af de kirker, jeg ellers færdes i.

Måltidet kan have en central funktion, når det handler om at give

kirken krop. Det er jo ikke noget nyt, men en 2000 år gammel nyhed, en del af Jesu forkyndelse af Gudsriget. Måltid og bordfællesskab er i en kristen sammenhæng meget mere end maden. Måltidsfællesskabet med Jesus forvandlende menneskers liv. Den lille rige tolder Zakæus blev et andet menneske af en enkelt middag med Jesus som gæst.

Skærtorsdag – teori og praksis

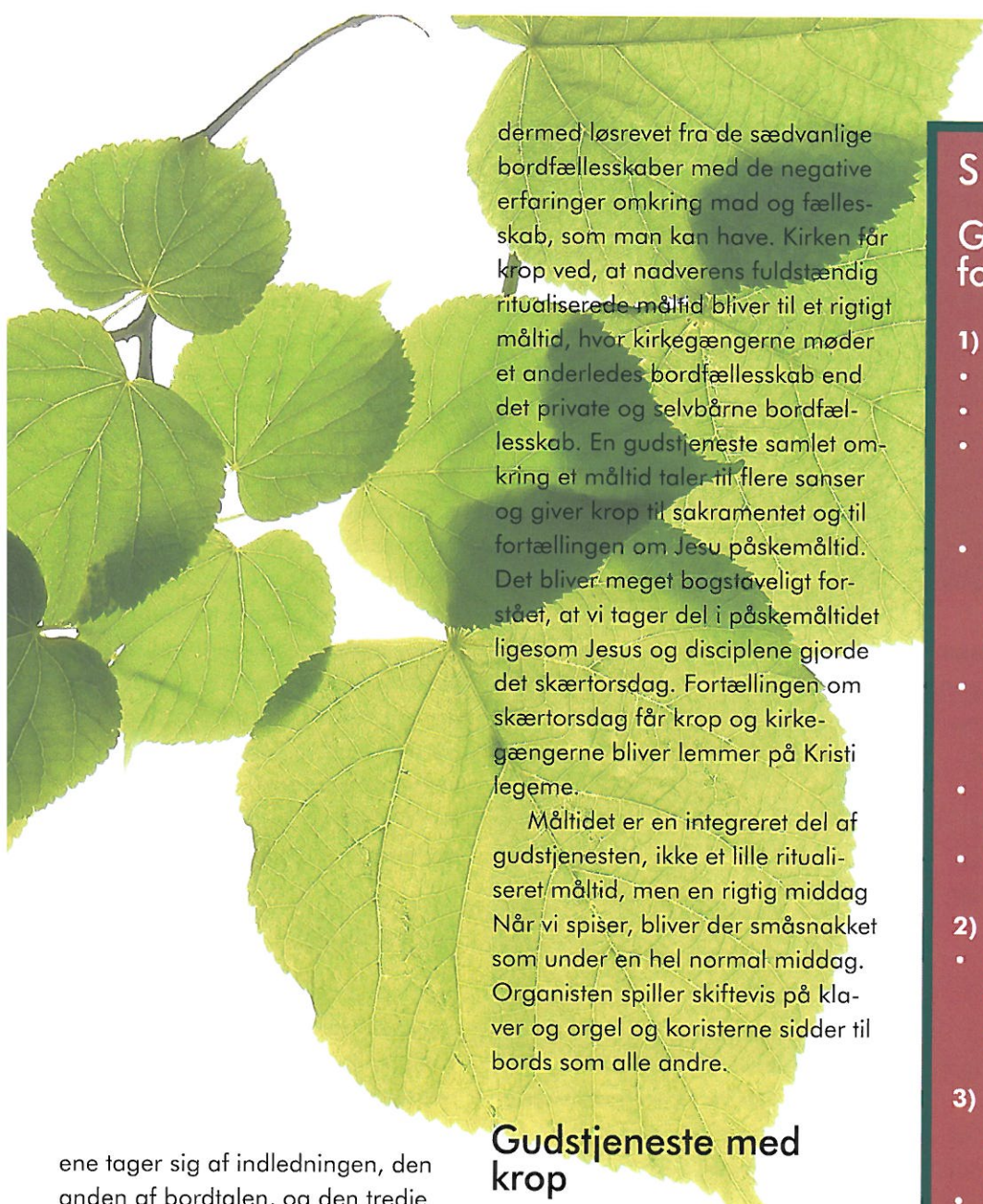
Vi vil gerne have folk i kirke, så de kan høre om det fællesskab, der er i Kristus. Selvom mange af os oplever, at det er en medieskabt historie, at ingen kommer i kirkerne, så er vi

dog også mange, som gerne så, at endnu flere kommer og hører det glade budskab. Kirken og budskabet er desværre for mange teoretisk og uden forbindelse til deres liv. Mange vil gerne kunne mærke, sanse og erfare, hvad der menes med et fællesskab i Kristus. Det er ikke for alle nok at tale om kirkens krop, flere og flere har også brug for at erfare den.

En måltidstjeneste

Flere kirker forsøger at give kirken krop ved måltids-gudstjenester Skærtorsdag aften. Hos os i Hyltebjerg Kirke tog min kollega Finn Vejlgaard initiativet, før jeg selv blev præst på stedet. Det er hans ide og form, jeg her skal fortælle om.

Vi er tre præster ved kirken, og vi deltager alle i gudstjenesten – den

dermed løsrevet fra de sædvanlige bordfællesskaber med de negative erfaringer omkring mad og fællesskab, som man kan have. Kirken får krop ved, at nadverens fuldstændig ritualiserede måltid bliver til et rigtig måltid, hvor kirkegængerne møder et anderledes bordfællesskab end det private og selvborne bordfællesskab. En gudstjeneste samlet omkring et måltid taler til flere sanser og giver krop til sakramentet og til fortællingen om Jesu påskemåltid. Det bliver meget bogstaveligt forstået, at vi tager del i påskemåltidet ligesom Jesus og disciplene gjorde det skærtorsdag. Fortællingen om skærtorsdag får krop og kirkegængerne bliver lemmer på Kristi legeme.

Måltidet er en integreret del af gudstjenesten, ikke et lille ritualiseret måltid, men en rigtig middag. Når vi spiser, bliver der småsnakket som under en hel normal middag. Organisten spiller skiftevis på klaver og orgel og koristerne sidder til bords som alle andre.

Gudstjeneste med krop

Skærtorsdag går kirke og krop op i en højere enhed, kirken får krop og kroppen bliver kirke. Det er fint skærtorsdag. Resten af året oplever vi som så mange andre kirker også stor deltagelse i alle de gudstjenester, hvor vi spiser sam-

ene tager sig af indledningen, den anden af bordtalen, og den tredje slutter af.

Kirkens skib er ryddet for stole, og ned i midtergangen er et smukt dækket bord sat op – med plads til omkring 100 spisende kirkegængere.

Lammesteg med tilbehør er leveret fra den lokale slagter. Menighedsrådet er indkaldt til at tjene og servere ved bordene.

Gudstjenesten begynder kl. 18, og da det er et tilløbsstykke, begynder kirkegængerne at indfinde sig ved bordet i god tid. Imens spiller organisten.

Et anderledes bordfællesskab

Gudstjenesten foregår altså omkring bordet og maden, bordfællesskabet bliver ritualiseret og

» I københavnske kirker lugter der altid af mad:
»De laver altid mad til nogen, lige meget hvor man kommer, lugter der altid af mad.«

SKÆRTORS DAG

Gudstjenesten forløber således:

1)

- Bordbøn
- Salme
- **Nadver:** A-ritual, DDS 439 klaver, fadervor, indstiftelse...
- Brød i tern sendes rundt om bordet hhv. th. og tv. (kordegn og sognemedhjælper følger diskret med)
- Vin skænkes af to præster – under uddelingen synges en salme
- Kort bibelord og fredsønsket
- Salme

2)

- **Spisning** (menighedsrådet bærer fæde rundt og serverer)

3)

- (Når vi har spist første ombæring)
- Salme
- Bøn, tekstlæsning, bordtale, apostolsk velsignelse
- Salme

4)

- **Spisning** (der bydes rundt anden gang – igen ved medlemmer af menighedsrådet)

5)

- Salme
- Kirkebøn
- Udgangslæsning: (tillæg s. 282 peger frem mod langfredag...)
- Salme
- Velsignelse...som det allersidste ord...til at gå hjem på... (præsterne går ud)

» Kommer man derimod til det veldækkede bord med god mad, ja så giver det fornemmelsen af at være vellidt, ønsket og velkommen.

men bagefter. Familiegudstjenester, spaghetrigudstjenester, Alle Helgen, Halloween, fastelavn og så videre. Det kan sagtens lade sig gøre at give kirken krop med måltid og bordfællesskab uden måltidet er en integreret del af gudstjenesten. Måltidet bidrager til gudstjenesten på bedste vis og omvendt.

Kirkens dørtærskel

Kirkens dørtærskel kan være meget høj at komme over. I Hyltebjerg Kirke har vi en god tradition for at kombinere gudstjenester med måltider. Vi oplever at spisning i forbindelse med gudstjenesterne er den anledning eller den undskyldning, der gør det meget lettere at komme ind af kirkens dør, men også omvendt. Gudstjenesten kan give en undskyldning for at komme og søge et fællesskab og en bid mad. Og maden og måltidet kan også være en god undskyldning for at komme og få lidt åndelig føde.

Min erfaring er, at disse arrangementer, hvor vi har både fast og åndelig føde, det er de arrangementer, som trækker flest mennesker. Noget tyder på at det er en rigtig god måde at få dørtærsklen gjort lettere at komme over.

Onde tunger vil selvfølgelig hævde, at maden bliver brugt til at lokke folk i kirke, og at indholdet og forkyndelsen overdøves af al den mad. Min erfaring er nu den mod-

SKÆRTORSDAG

Praktik

- Vi bestiller så meget, vi kan, udefra. Mad og duge bliver leveret
- Det er dyrt, det dyreste arrangement vi har i løbet af året, men det er som alt andet et spørgsmål om prioritering.
- Vi har ingen tilmelding og ingen deltagerbetaling.
- Vi reklamerer ikke meget med arrangement. Så kan vi simpelthen ikke være der, for der kommer let 100 mennesker, selvom gudstjenesten ikke er annonceret mere end enhver anden gudstjeneste i prædikantlisten.

satte, hvis ikke der er en gudstjeneste knyttet til det sociale arrangement, så er deltagelsen betydelig mindre.

Diakoni og måltidsfællesskab

It's an argument you can't win, siger min (engelsktalende) mand, når vi taler om det, men nu vil jeg alligevel prøve.

Ved fællesskabet omkring et bord er det vigtigt at holde balancen, så gæsterne ikke oplever, at de kun får lov til at sidde med til bords, fordi værten synes, det er synd for dem. Det værste i denne verden er at spise »nådsensbrød.«

Men hvordan undgår man den nedværdigende følelse, når vi i kirken faktisk også serverer mad for mennesker, der ellers ville have svært ved at få mad på bordet?

Jeg synes, det kan hjælpe at tænke på et gratiale (og ja jeg spiller bevidst på ordet gratie) frem for

en nødhjælpsspakke. Det kan man ved at tænke gourmet mad frem for suppekøkken.

God mad ...

Her i kirken serverer vi som ofte rigtig lækker og god mad, det synes jeg er med til at give kirken krop, så mange føler sig velkomne. Ved at servere god mad, viser vi, at vi har glædet os til at se de, som kommer. Sådan har vi det jo også derhjemme, når vi f.eks. har inviteret gæster. For ikke at tale om, når vi selv mødes af lækker mad, som værten i særlig grad har kredset om, og bevidst har udvalgt til os, gæsterne. Vi vil gerne gøre noget ekstra ud af maden for gode venner, for dem vi har kær, og for dem, der har betydning.

... til alle!

Især når der er tale om de svageste grupper i vores samfund, er det vigtigt at tage godt imod og vise de, som kommer til vores kirke, er ventet med glæde. Der er desværre mennesker, som er nødsaget til at spise nådsensbrød, fordi det kan være svært at have råd til mad. Hvis det er tilfældet, er det ekstra ydmygende, hvis man skal komme til et suppekøkken, hvor man kun får lov at spise med af medlidenhed. Kommer man derimod til det veldækkede bord med god mad, ja så giver det fornemmelsen af at være vellidt, ønsket og velkommen. Er man en kærdkommen gæst, er det ikke spor ydmygende at spise med.

Hvad enten man er enlig forsøger, enke eller enkemand, ensom, hjemløs, faderløs eller almindelig moderne single, så er der sjældent nogen, som varter op og laver lækker mad til en. Så synes jeg, vi i kirken har en opgave i at varte disse grupper op på bedst mulige vis.

En familieklub for eneforsørgere

For ca. 10 år siden var der ikke meget familiearbejde i Hyltebjerg Kirke. Det ændrede sig, da kirken fik en sognemedhjælper, der havde været enlig mor. Hun syntes folkekirken gjorde alt for lidt for enlige, og derfor begyndte hun en familieklub for eneforsørgere. Her mødtes man en gang om måneden og spiste et godt måltid mad sammen.

Vi gjorde igen meget ud af, at maden var rigtig god. Så god, at rygter gik blandt områdets enlige forsørgere, at i familieklubben var det som at spise på restaurant. Så er det ikke ydmygende at komme og spise i kirken, så er det noget helt særligt.

Frit fællesskab

Ingen tilmelding, ingen betaling! I familieklubben er der plads til alle. Også familier, hvor langtidsplanlægningen aldrig bliver til noget. Både højtuddannede og ufaglærte kommer for at få en friaften i selskab med andre voksne.

Det er også et frirum for børnene, ingen tvangsaktivering eller forudbestemte dagsordener, ingen forventning om at der skal ydes et stykke bibel- kreativt eller fromheds arbejde, før der kan nydes af den gode mad.

»Hvor gør I meget for os,« siger familierne som tak.

Tænk, det synes jeg ikke. Tværtimod synes jeg, det er dem, der gør meget for os. Mod at vi giver kirken lidt krop, kommer de og er kirkens krop, en loyal og trofast gruppe, der har været grundlaget for en stor del af vores børnearbejde. Spaghettigudstjenester, fastelavn, juletræsfest osv. er bygget op på grundlag af denne gruppe. De kommer og fylder bænke op med forventningsfulde børn og positive voksne. Og alle de andre familier møder en fyldt kirke og en menig-

hed, som viser, at kirken har krop og fylde og plads til alle.

Konfirmander

I forbindelse med konfirmandundervisningen kan naverens tydelige kropslighed bruges som pædagogisk redskab.

Når konfirmanderne og jeg gennemgår nadveren, afslutter vi altid med et måltid. Jeg kommer med friskbagt brød – bagt, så det er let at brække af (se billeder). Konfirmanderne rækker hinanden brød og saft med uddelingsordene og brækker selv stykker af brødet. Erfaringen er, at ordene herefter er printet ind i deres hukommelse, fordi de fik sat krop på sakramentet, ordene har været gennem både mund, øre og hænder.

Oblaten

Inden jeg fortaber mig alt for meget i hjemmebageriets glæder og kropsliggørelsen af nadveren, vil jeg dog slå et slag for oblaten. Liden som den er, bærer oblaten på det største pædagogiske redskab. Kristi krop tegnet i brødet, børn som voksne kan med egne øjne se, hvad de spiser. Man skal bare huske at fortælle dem det, de opdager det sjældent af

sig selv. Men hvilken åbenbaring det er, den dag man opdager hvem og, hvad man spiser og ser det lille bilde af den korsfæstede på oblaten!

Velbekomme

Ved måltidet skal alle være med. Ved gudstjenesten kan det være svært at vide, hvordan man skal gebærde sig. Det samme gælder ved foredrag og aktiviteter. Det kan være svært at honorere de stillede krav: sidde stille og lytte, deltage i en diskussion, synge eller lave kreative udfoldelser. Der er og skal ikke være de samme krav omkring kirkens måltider. Alene ved at sidde ved bordet og spise er man en del af fællesskabet.

Selvom vi er mennesker og derfor kan komme til at ødelægge vore fællesskaber, så betyder det jo ikke, at vi helt skal holde op med at skabe fællesskaber – også omkring måltidet. Forstår vi måltidet som et sted, hvor vi alle mødes på lige vilkår, så bliver maden til åndelig føde, så kan måltidet ses som gudstjeneste i handling i stedet for i ord. En mulighed for alle de mennesker, hvor forkyndelsen bedst giver mening, når der kommer krop på.

Så lad endelig maden blive ved med at dufte i de Københavnske kirker og over det ganske land.

KONFIRMANDER

- Man kan bruge enhver god brødsopskrift, dog må brødet ikke blive alt for blødt, da det så knækker for let (lad være at putte æg i, men brug evt. en koldhævet lidt fast dej).
- Dejen formes som til et flute, men klippes $\frac{3}{4}$ igennem, som en kam. Hver anden »tand« på kammen bøjes den modsatte vej, så man ender med et brød, der ligner sildeparket.

» Måltidet er en integreret del af gudstjenesten, ikke et lille ritualiseret måltid, men en rigtig middag.

Formålet med undervisningen er at lege salmer og sange ind hos børn og deres forældre.

Store runde øjne, betuttede og generte smil, stavrende gang med arme, der rækker ud efter verden. For enden af det smukt istandsatte lokale er der lys og udsigt over Svendborg Sund. Solen skinner og synet af sejlskibe trækker nogle af de mest modige små hen til vinduet for at pege og pludre ud mod vandet og lyset.

At møde verden med åbne hænder

BABY RYTMIK I SCT
JØRGENS KIRKE I
SVENDBORG

Rytmer grin og sange

nu er vi klar til leg
til rytmer grin og sange
med dig og dig og dig...

Sådan lyder nogle af stroferne i velkomstsangen, som synges med de ca. 10 børn og deres forældre/bedsteforældre, der er mødt op til BabyRytmik i sognegården ved Sct. Jørgens Kirke i Svendborg.

Siden 2006 har organist ved Sct. Jørgens Kirke, Karen Jørgensen og konsulent Gitte Miller Balslev samarbejdet om BabyRytmik med børn fra kravlealderen til 1½ år. Formålet med undervisningen er at lege salmer og sange ind hos børn og deres forældre. På den måde er undervisningen med til at give alle en fælles oplevelse, god musik, motorisk og sproglig træning og en fortrolighed med lidt af det kirkelige sprog.

5 sanser, 7 intelligenser og mange sprog

Undervisningen består af musik og sang med simple bevægelser, korte eventyr samt rim og remser.

Undervisningen forgår på børnenes præmisser, til tider i et stille, trygt og roligt tempo, til andre tider fyldt af energi og ren »børnepower«! Far, mor eller bedsteforældre bevæger sig side om side og med barnet i hele forløbet. Musikken, bevægelserne og legen er rystet godt sammen, flyder uden pauser og giver en unik form – en slags dannelsesrejse, hvor børnenes 5 sanser, 7 intelligenser og mange »sprog« stimuleres.

Kroppen og musikken

Gitte er »Kroppen« og Karen er »Musikken«. Denne rolledeling er med til, så vidt muligt, at fastholde børnenes opmærksomhed i undervisningen. Arbejdet med netop denne målgruppe kræver øjenkontakt og en gestik, der »fanger« de små. Derfor er det optimalt at være to, så den ene kan koncentrere sig om musikken, og den anden kan knytte undervisningens elementer sammen til en fortløbende helhed. Således samarbejder kroppen og den levende musik – flygelet, klokkespillet, ralseæggene...

af Gitte Miller Balslev, mail:
Kontakt@MillerQuest.dk

Goddag på en god måde

Undervisningen begynder med en kop kaffe/vand og lidt at spise. Vi lægger stor vægt på, at BabyRytmik også er netværksskabende for forældrene, og som side gevinst opnår vi, at »alle kommer til tiden«, at de voksne får »snakket af« og sidst men ikke mindst: børnene får mulighed for på en rolig og hyggelig måde, at »tune« sig ind på det, de nu skal i gang med. Måske er barnet lige vågnet fra en lille lur, måske er man sammen med mor kommet lidt for hurtigt ud af døren...

Den rolige start er vigtig for en succesrig undervisning, når målgruppen er de helt små. Samtidig får »Marie-marie-marolle« – en lille fingerdukke – lov til at hilse på og lave små kunster og finurligheder for det enkelte barn. På den måde får vi sagt »goddag« uden ord, men med gestik, mimik og med mariehønen i centrum. Det er knap så overvældende – fokus er på mariehønen og ikke på barnet. Mariehønen »sprog« er barnets eget; gestik, mimik, lyde. Genkendelsens glæde over at se mariehønen er stor.

Efter et kvarters tid begynder Karen at spille vores kendingsmelodi »De 18 svaner«. Gitte har fundet hånddukken med de 5 små svaneunger frem. De titter frem én efter én fra »deres sø« og siger hej! Så er vi i gang!

De åbne håndflader

Kroppens gestik er en meget vigtig del af kommunikationen med det lille barn – derfor lægger vi stor vægt på gestikken i undervisningen. Fx understøtter vi ordene i vores velkomstsang – der er skrevet og komponeret specielt til lejligheden – med at byde hver enkelt barn velkommen med åbne håndflader. De åbne håndflader er en stærk gestik, når man kommer fysisk tæt på barnet og byder det velkomment gennem sang. Denne gestik gør indtryk på børnene, og vi oplever, at de instinktivt kopierer bevægelsen. Tænk sig, om vi alle kunne møde verden på den måde, med åbne hænder, parat til både at give og at modtage!

» De åbne håndflader er en stærk gestik, når man kommer fysisk tæt på barnet og byder det velkomment gennem sang.

Gitte Miller Balslev

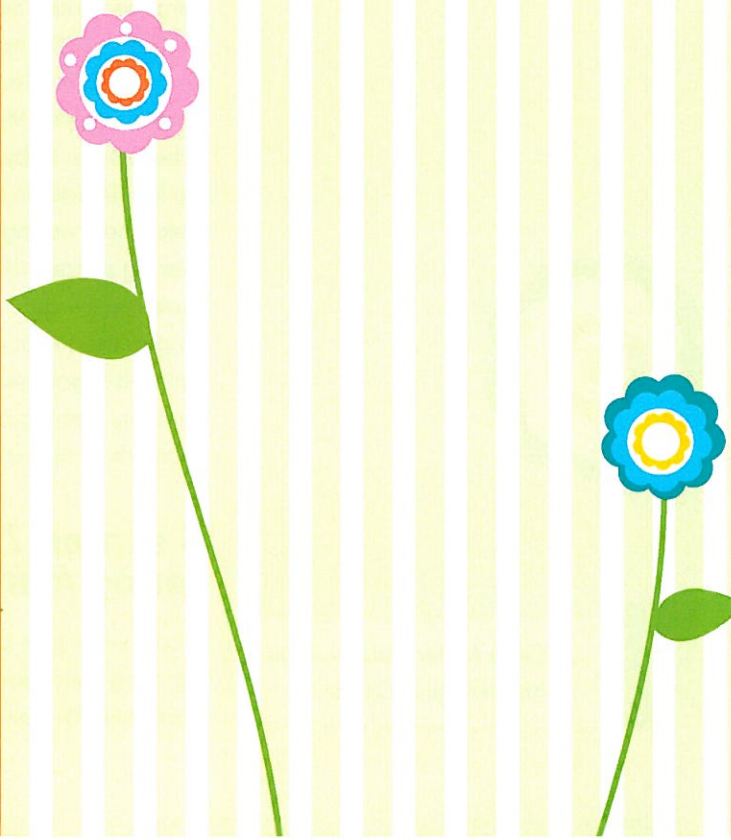
Gitte Miller Balslev er selvstændig konsulent og arbejder i det daglige på Børn- og ungeområdet med fx skoleudvikling. Hun er cand. mag. i kulturformidling og bachelor i idræt. Derudover har hun været højskolelærer og beskæftiget sig med gymnastik/bevægelse og massage. En særlig afdeling herunder er musik og bevægelse til levende musik.

Gitte er gift med Povl Christian Balslev, organist og kantor ved Vor Frue Kirke i Svendborg.

E-mail: Kontakt@MillerQuest.dk

Hjemmeside: www.MillerQuest.dk

- Undervisningen er organiseret som tre på hinanden følgende lørdage i forår og efterår (kl. 10.00-11.00)
- Oftest varer undervisningen tre kvarter. Tre gange er lige i underkanten af, hvad der giver mening i forhold til, at børnene skal »falde til« og nå at få udbytte af undervisningen, men helt praktisk er det sådan, det bedst lader sig gøre.

Sneglen går igen

Vi bruger ofte en ABABA-form, hvor sange, rytmer, rim og remser følger hinanden, og fagter og ord genbruges fx mellem to sange. Således understøttes indlæringen af genkendelsen. Det kan fx være første vers af salmen »Nu titte til hinanden«, hvor sneglen sidst i verset fører over i sangen om »Lille snegl«. Her er sneglen det gennemgående element. Ofte dukker en lille snegl op fra Gittes ærme og kryber fra barn til barn, mens sangen synges.

Når sneglen har været rundt til alle børn gentages første vers af »Nu titte til hinanden«, hvorefter sneglen igen dukker frem fra ærmet og »Lille snegl« synges igen osv. Denne ABABA-form har en god effekt. Opmærksomheden fængsles gennem de små variationer i tempo og gestik og genkendeligheden (både i formen men også mellem de enkelte undervisningsgange) er med til at barnet lærer og husker. Vi kender det, når vi selv skal lære et fremmed sprog – gentagelsen er altafgørende for, om vi får lært at tale det nye sprog eller ej...

Og sådan er det også, når børn skal lære vores sprog.

Fra sang til tale

Vi tror at kommunikationen mellem mennesker i urtiden har været sang og ikke tale. Urmenneskene har simpelthen sunget til hinanden, når de skulle fortælle hinanden noget. Dette er selvfølgelig kun en påstand og kan ikke bevises, men ser man f.eks. på et barn, der sidder og leger, kan man være vidne til spontan-sangen. Barnet synger sin leg »og så kørte bilen ind i garagen og den bakkede ud igen...« synges med toner og forskellige rytmer uden at barnet egentlig lægger mærke til, at det synger. Et andet lille eksempel er »den lille tert ned« som går igen i mange kulturers sange og remser verden over og findes spontant, når det lille barn råber »mo-ar«.

I sangen bruger barnet et genkendeligt og oprindeligt »sprog«. Derfor er sang og rytmer central for netop denne målgruppe, der lige er på nippet til at tale. På den måde bruger vi sangen, både som kommunikation og som vindue til det talte sprog.

Kendingsmelodien lyder igen, de 5 små svaneunger vinker farvel til alle og dukker lige så stille ned i deres sø, hvor de spændt venter til næste gang... Små buttede hænder vinker med, og de små trisser hen mod udgangen, mens forældre pakker sammen og snupper en kiks til turen hjem med barnevognen!

» I sangen bruger barnet et genkendeligt og oprindeligt »sprog«. Derfor er sang og rytmer central for netop denne målgruppe, der lige er på nippet til at tale.

»Konfirmander er KROP-umulige«

af Berit Weigland Berg, sognepræst i Grøndalslund sogn, mail: bwb@km.dk

Lad os være helt ærlige... Konfirmander gør alt det, man tilsyneladende ikke må i et kirkerum. Hele kroppen er i spil – præcis som den nu engang er på teenagere: De studerer de andre, som sidder i rummet – og vender sig rundt for også at studere dem, der sidder bag ved. Særligt, hvis det er én, der synger med på salmerne. De informerer via SMS deres kammerater om, at de er i kirke. De taler sammen, de griner sammen – med HELE kroppen. De går til nadver, men mangler det rigtige andægtige blik i øjnene. Og så »hænger« de på en meget slasket måde ved knæfaldet i stedet for at sidde som stolte, knælende riddere.

Kan de ikke bare blive fri?

Hvad skal disse unge mennesker dog også i en kirke søndag morgen kl. 10? De gider jo tydeligvis ikke være der. Det er vel også frygtelig

forældet at bede sine konfirmander om at gå i kirke? Det må enhver præst og konfirmandunderviser jo gøre op med sig selv. Men jeg bliver nu ved med at insistere på, at konfirmanderne hos mig skal lære alt det, som skolen IKKE kan lære dem om deres religion. Hvilket bl.a. er ritualernes troværdighed, som ikke kan formidles gennem undervisning, men som kun kan erfares.

Men hvad gør man så som præst, når dele af menigheden synes, at konfirmanderne er en samling selvoptagede gudstjenestevandaler? Når konfirmanderne synes gudstjenesten er uforståelig og usammenhængende?

Tilgængelig liturgi

Jeg gjorde ganske enkelt det, at jeg kiggede mine mest kreative kollegaer over skuldrene. Jeg havde ingen interesse i at lave hverken Freestyle gudstjenester, Rockgudstjenester eller Aftenshowet

(en gudstjenesteform udviklet af Per Vibskov). Min nysgerrighed gik på at se, hvorfor disse gudstjenesteformer tilsyneladende virker. Min klarer fornemmelse var, at det, der fik de unge til at deltage i disse gudstjenester, frem for at være tilskuere, er, at liturgien er tydelig at aflæse. Ofte fordi liturgien bliver meget præcist præsenteret for dem, og de samtidigt får fortalt, hvad gudstjenesten og præsten forventer af dem.

»Mine« konfirmander

Med fokus på en tydelig liturgi kastede jeg mig ud i arbejdet med at udvikle en gudstjenesteform til MINE konfirmander. Når jeg lægger vægt på at det var til MINE konfirmander, så er det fordi jeg ville skabe noget, der passede her. Til en snart 60 år gammel kirken i en forstad til København. Med konfirmander fra 8. klasse og med en præst med 9 års erfaring. For det skulle netop være ritualets troværdighed,

der kom frem. Ikke mine manglende evner til at rappe eller kirkens manglende lysshow.

Søndagsmagasinet

Svaret blev Søndagsmagasinet. En gudstjenesteform, der har ladet sig inspirere af modeblade, ugebladet, ungdomsblade etc. En powepoint på kirkens væg fungerer dels som billedside og dels som liturgiark for disse gudstjenester. Her »blad-res« der ganske enkelt igennem gudstjenesten fra ende til anden. Første billede er forsiden. Her præ-senteres temaet, og efter nogle få indledende kommentarer, sættes der musik til denne forside. Herefter dukker en indholdsfortegnelse op, så alle kan se, hvad der venter dem i løbet af gudstjenesten. Herefter er der ikke så meget, der ligger fast. Andet end at temaet danner den røde tråd.

Siderne/indhold

Hvert søndagsmagasin rummer dog en hovedhistorie, der ofte er en af Bibelens fortællinger. Gerne med en

god billedserie på væggen. Det kan dog også være et tema, som vi har arbejdet med i undervisningen. Som f.eks. »Jesus Christ en Superstar?« Der er en anmeldelse – det kan være et stykke musik eller en film. Er det en film, vises en bid af filmen. Er det musik, spilles nummeret. Vi har en brevkasse, som konfirmanderne har været med til at formulere nogle bønner til. Der er nogle boligindretningssider, hvor vi tænder lys (gerne med lidt musik i baggrunden). Vi har madsiderne, som præ-senterer nadveren, der derefter indstiftes og udledes som dyppenadver. Vi får naturligvis gaven, som altid følger med et godt blad – her i form af velsignelsen. Til sidst en bagside, som runder temaet af med endnu et stykke musik.

Kroppen husker ...

Hvad sker der med konfirmanderne og deres krop under sådan et søndagsmagasin? De bruger den, men på en deltagende måde i stedet for på en observerende måde. De

»rocker« med på musikken – nogle kan endda finde på at synge med. De lytter meget nysgerrigt, når jeg hiver ting frem, som DE har sagt i undervisningen. De kommer meget gerne op og tænder lys, og de kommer lige så gerne op til nadveren. De er helt stille under indstiftelsesordenene og bortsendelsesordenen. Og så kan de rent faktisk både huske og reflektere over, hvad der skete under Søndagsmagasinet, når vi taler om det til den efterfølgende undervisning.

... næsten

Eller... træerne vokser naturligvis ikke ind i himlen – heller ikke på Vestegnen. Men NOGEN af dem kan huske, hvad der skete og reflektere over det. Det er for mig det hele værd; nogle unge mennesker, der selv har erfaret, at ritualerne har en troværdighed, selvom teenagekroppen endnu ikke er til at sidde stille i ret mange minutter af gangen.

LITURGI

SØNDAGSMAGASINET

25. JANUAR 2009, KL. 17.00

Forside (Introduktion af tema)	Jesus som superhelt
Temamusik (præludium)	Temaet fra Indiana Jones
Novelle (Tekstlæsning)	Sangen »Jesus Christ superstar« på dansk Med tekst på powerpoint
Hovedhistorie (Prædiken)	Præsentation af traditionelle superhelte (powerpoint) Gennemgang af hvordan Jesus skal være for at overbevise os (baseret på de ting som konfirmanderne og deres forældre har skrevet ned til forældremødet). Begreberne er »oversat« til almindelige mennesker. Dvs: 2Jesus skal kunne bekæmpe CO2 og klimaændringer« er blevet til et billede af en klimaforsker (powerpoint)
Type-beskrivelse (trosbekendelsen)	Trosbekendelsen sagt
Musik (salme)	Tim Christensen Superior – med forklarende intro (at indse, at nogen elsker en, også selvom man ikke er en helt)
Boligsiderne (lystænding)	Med opfordring til at tænde et lys for sig selv og alt det, man kan blive til i fremtiden. Imens spiller »this little light«
Brevkasse (Bøn)	Fri bøn om at være en helt og om ikke at være en helt Afsluttes med fælles Fadervor
Madsiderne (nadver)	Brød og vin præsenteres Klassiske instiftelsesord Uddeling af »dyppenadver« fra »rullealter« Klassiske bortsendelsesord
Den gratis gave (Velsignelsen)	Klassisk velsignelse
Bagsiden (postludium)	»Dont let the sun go down« Georg Michael og Elton John med intro (nogen gange er det det at kunne sige undskyld og kunne modtage en undskyldning, der gør en til en helt)

Diakoni & Folkekirke

DANSKE DIAKONIDAGE 17-18. NOVEMBER 2009 - NYBORG

Dansk Diakoniråd indbyder i samarbejde med Landsforeningen af Menighedsråd medlemmer, ansatte i kirker og organisationer samt andre interesserede til temadage på Nyborg Strand om diakoni og folkekirke

Det diakonale arbejde har altid været en del af kirkens selvforståelse, og de seneste kirkeministerielle betænkninger har fastslået denne sammenhæng ved at understrege diakonien som en af folkekirkens fire hovedopgaver.

DANSKE DIAKONIDAGE sætter fokus på forholdet mellem diakoni og folkekirke og stiller spørgsmålene:

Hvordan opnår diakonien større slagkraft i folkekirken?
Hvad gør diakonien, når lovgivningen er umenneskelig?
Hvordan kan den diakonale udfordring sættes på dagsordenen?
Hvad er diakoniens og folkekirkens holdning til irakerne i Brorsons Kirke?
Hvad svarer kirken og diakonien, når østeuropæerne beder om hjælp?

Kunne DU tænke dig at være med?

Skriv til danskdiakoni@diakonissen.dk og få en tilmeldingsblanket – eller ring på telefon: 38 38 41 80.

Har du mistet én, du holder af?

Så tag på ophold på en af Danmarks smukkeste herregårde og få lysten til livet tilbage

Hyggeligt samvær, tid til fordybelse, masser af forkælelse og plads til blot at være til. Den danske Diakonissestiftelse tilbyder et livsbekræftende ophold i herskabelige omgivelser til mennesker, der har behov for ekstra omsorg, nærvær og et større netværk.

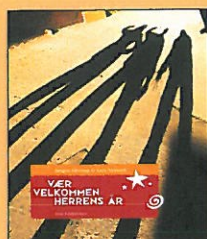
Herregården Vedbygaard ligger i Vestsjælland og er et tilbud til ældre, der vil mestre livet og lære nye mennesker at kende i velfungerende rammer.

Et ophold på Vedbygaard koster cirka 1.100 kroner i døgnet inklusive kost og fysioterapi og man skal ikke visiteres til et ophold for at nyde godt af faciliteterne.

Læs mere om Vedbygaard og et ophold i de historiske omgivelser på: www.vedbygaard.dk – eller ring og bestil på telefon: 58 26 10 03

Dåbsoplæring i alle aldre

Voksenundervisning til minikonfirmandforældre

Vær velkommen herrens år Af Jørgen Gleeup og Lars Nymark

Et spændende undervisningsmateriale der klæder minikonfirmandforældrene på til at tale med børnene om indholdet fra minikonfirmandundervisningen. „Vær velkommen herrens år“ indeholder inspiration og konkrete forslag til undervisning af minikonfirmandforældre med udgangspunkt i jul, påske og pinse og består både af et forældrehæfte og en lærervejledning inkl. en cd-rom med billeder.

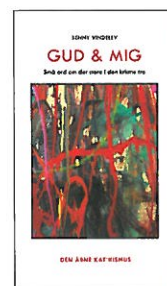
Lærervejledning: kr. 199,- | Forældrehæfte: kr. 40,- v/25 stk. kr. 35,-

Ny, tænksom konfirmand-katekismus

Gud & mig Af Benny Vindelev

„Gud & mig“ er en lille nærværende konfirmand-katekismus, som på en kort og enkel måde fortæller konfirmanderne om det vigtigste i kristendommen – fx symboler, døden, ritualer, højtider, dåb, nadver, salmer og næstekærlighed. I en vekselvirkning af ord og kunstværker, udført af konfirmander, tekster fra Bibelen og forfatterens egne tekster, formidler „Gud & mig“ det vigtigste i den kristne tro i øjenhøjde med konfirmandernes virkelighed.

Kr. 129 v/25 stk. kr. 99,-

Inspiration til undervisning af ikke-kirkevante voksne

Kristendom med voksne – voksne og kirke i lære hos hinanden

Af Bendt Arendt og Marie K. Konrad

En af de store kirkelige udfordringer i fremtiden er undervisningen af ikke-kirkevante voksne. Forfatterne udfordrer og opfordrer til brug af utraditionelle undervisningsmetoder. „Kristendom med voksne“ går både praktisk og teoretisk til værks: fra teoretiske kapitler om pædagogik og det moderne menneskes virkelighedsbillede, til opskrifter på undervisningsforløb, debataftener og sanseoplevelser.

kr. 249,-

fås hos din
boghandler eller på
www.arosforlag.dk

Aros
underviser